WYNIA'S WEEK

Europa heeft meer belang bij de Straat van Hormuz dan de VS, maar laat de Amerikanen de kastanjes weer uit het vuur slepen

Posted on 19 maart 2026 by Han de Jong

Onze gasopslagplaatsen zijn inmiddels voor minder dan 10 procent gevuld. Dat is veel lager dan normaal rond deze tijd van het jaar en het percentage kan nog verder dalen want in de meeste huizen brandt de kachel nog.

Iedereen die in de laatste maanden publiekelijk vraagtekens plaatste bij de lage vulgraad, kreeg te horen rustig te kunnen gaan slapen en dat alles onder controle is. Vervolgens beginnen de VS en Israël een oorlog tegen Iran en sluit dat land de Straat van Hormuz af. Zo'n 20 procent van alle olie en al het gas dat in de wereld wordt verbruikt moet door de Straat van Hormuz. Maar dat gaat voorlopig even niet. De gasprijs in Europa is omhooggeschoten. Voor ons kon dat allemaal niet op een ongelukkiger moment gebeuren.

Accijnsverlaging lokt nog hogere prijsstijging uit

Als de wereld plotseling verstoken blijft van 20 procent van de benodigde olie en gas moet het prijsmechanisme evenwicht tussen vraag en aanbod herstellen. Doordat vraag en aanbod van olie op korte termijn niet al te prijsgevoelig zijn – in het jargon van economen: de prijselasticiteit van vraag en aanbod is relatief laag – is een forse prijsstijging waarschijnlijk om het evenwicht te herstellen.

De prijsstijging lokt extra productie uit van velden die niet rendabel zijn bij de prijzen die voor de militaire acties golden, maar wel bij de huidige, hogere prijzen. Tegelijkertijd drukt de prijsstijging het verbruik. Wanneer overheden hun burgers tegen de hogere prijzen beschermen door bijvoorbeeld accijnzen of andere belastingen op brandstoffen te verlagen, dan belemmeren ze in feite het drukkende effect dat van de hogere prijzen uitgaat op het verbruik.

Ik bedoel dit niet onvriendelijk, maar dat u door de hogere prijzen de benzine en de gasrekening niet meer kunt betalen, is precies de bedoeling. Als we daarvoor gecompenseerd worden via een accijnsverlaging frustreert onze overheid feitelijk het evenwichtsmechanisme waardoor de prijsstijging nog groter uitvalt. Maar ja, je wilt de mensen niet in de kou laten zitten. Dan moet de vermindering van het verbruik maar plaatsvinden in landen waar overheden niet bereid of niet financieel bij machte zijn om burgers te compenseren…

Landen die zijn aangesloten bij het Internationaal Energie Agentschap brengen een deel van hun strategische oliereserves op de markt om de prijsstijging te drukken. Het probleem daarbij is dat die reserves niet oneindig zijn, maar vooral dat de hoeveelheid olie die dagelijks kan worden vrijgegeven om logistieke en fysieke redenen beperkt is. Dat extra dagelijkse aanbod is bij lange na niet voldoende om de circa 20 miljoen vaten olie die elke dag door de Straat van Hormuz worden vervoerd te compenseren.

Hoe erg kan het worden met die prijzen? Alles hangt af van hoe lang de Straat van Hormuz afgesloten blijft. Er is de Amerikaanse president alles aan gelegen om de duur van de sluiting zo kort mogelijk te laten zijn. De Amerikaanse kiezers zijn sowieso geen liefhebbers van militaire avonturen waarbij Amerikaanse jongens en meisjes omkomen en van een hoge prijs aan de pomp houden ze al helemaal niet. Naarmate de vijandelijkheden en de hoge olieprijs langer aanhouden, ziet het er slechter uit voor Trump en zijn partij bij de tussentijdse verkiezingen in november.

Europa kwetsbaarder dan de VS

Voor Europa staat er ook veel op het spel, of eigenlijk nog meer. De Amerikanen zijn min of meer zelfvoorzienend in olie en zij exporteren gas. De prijsstijgingen vormen een schok voor hun economie, maar verliezers en winnaars houden elkaar min of meer in evenwicht. Dat is bij ons wel anders. Wij zijn netto-importeur, en fors ook. Daardoor zijn de prijsstijgingen niet alleen een schok voor onze economie, we worden er ook collectief armer door.

Voor gas geldt dan ook nog eens dat de prijzen regionaal sterk kunnen verschillen. De Europese gasprijs ligt op het moment van schrijven zo'n 80 procent hoger dan aan het begin van dit jaar, de Amerikaanse zo'n 20 procent láger. Het laat zich raden wat dat doet met onze concurrentiepositie.

Als Rusland minder gas levert stijgt de prijs nog verder

De LNG-import vanuit Qatar, die nu stilligt door de problemen in de Straat van Hormuz, voorzag in minder dan 10 procent van het verbruik in de EU. Als het wegvallen daarvan tot zo'n heftige prijsreactie bij ons leidt, wat gaat er dan gebeuren als er nog een deel van de aanvoer wegvalt?

De EU betrekt ondanks alle sancties nog altijd 10-15 procent van het gebruikte gas uit Rusland. Poetin heeft onlangs gezegd dat hij de markten in Azië interessanter vindt dan de Europese. Landen als China, India, Pakistan, Japan en Korea zijn grotere afnemers van Qatarees gas dan de EU, dus die landen hebben eigenlijk meer last van het sluiten van de Straat van Hormuz en hebben daarom vast wel oren naar het kopen van extra Russisch gas.

Als de wereld voorlopig verstoken blijft van zo'n 20 procent van wat mondiaal wordt verbruikt, dan kunnen de prijzen van olie en Europees gas nog verder oplopen. Mochten de Russen vervolgens de gasverkopen aan sommige EU-landen verminderen of stopzetten, dan zal de prijs voor Europees gas nog aanzienlijk verder stijgen. Dit alles is slecht nieuws voor de Europese industrie. Vooral de energie-intensieve industrie heeft het zwaar te verduren.

De producten van de chemische industrie vormen de basis voor andere

maakindustrieën. We willen voor veel goederen in toenemende mate onafhankelijk zijn van andere landen. Dan moet het minimaal op peil houden van de productie in de chemie hoge prioriteit genieten, zou je denken. Niet dus. De productie van de chemie is na de forse stijging van de Europese gasprijs in 2021 en 2022 behoorlijk gedaald. De productie in onze en de Duitse chemie, bijvoorbeeld, is nu zo'n 30 procent lager dan een aantal jaren geleden. Het huidige productieniveau in Duitsland is ongeveer gelijk aan het niveau van dertig (!) jaar geleden.

Typisch Europa

Ik sluit af met twee observaties. De eerste is dat het voor de electorale kansen van de Republikeinen bij de verkiezingen in november cruciaal is dat de oorlog snel wordt beëindigd en de olieprijs daalt. Dat hoef je Trump geen twee keer te zeggen, dus hij zal er alles aan doen om de oorlog snel te beëindigen en de olieprijs naar beneden te krijgen. Ook zal hij geen gelegenheid voorbij laten gaan zonder te proberen de olieprijs naar beneden te praten.

Ten tweede, als de olie- en onze gasprijs hoog blijven, krijgt de Europese economie een gevoelige tik. Voor Europa is het daarom zo mogelijk nog belangrijker dat de sluiting van de Straat van Hormuz snel ten einde komt dan voor de VS. In dat licht was het verzoek van Trump interessant om Europese steun bij het opheffen van de sluiting van de zeestraat. Europese overheden moesten daar niets van hebben en Trump heeft inmiddels gezegd dat hij het alleen wel afkan. In de discussie in Europa heb ik helemaal niets gehoord over het economische belang dat wij hebben bij de heropening van de Straat van Hormuz. Onbegrijpelijk en ook weer typisch Europa. Laat de Amerikanen de kastanjes maar uit het vuur slepen.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*